

POROČILO O USPEŠNI SLOVENSKI ODPRAVI NA ČO OJU (8201 m)

HIMALAJSKO SONCE IN DOLGE SENCE

ROMAN ROBAS

Naša zgodba o Čo Oju je stara. O tej gori smo se pogovarjali že leta 1974 v baznem taboru na ledeniku Ramtang pod Kangbačenom. Pozneje smo dvakrat že imeli dovoljenje za vzpon iz Nepala, a smo zaradi različnih vzrokov vedno odstopili. Na vrsto pa je tudi ta himalajska gora morala priti. S srednjeročnim planom KOTG in PZS smo predvideli vzpon na Čo Oju v letu 1988, proti koncu leta 1987 pa nam je CMA (kitajska planinska organizacija) odobrila vzpon s severa, iz Tibeta.

Čo Oju je šesta najvišja gora na Zemlji. Prvi vzpon nanj je 19. oktobra 1954 opravila avstrijska odprava, ki jo je vodil dr. Tichy. Na vrh so se povzpeli po severozahodnih pobočjih. V območju tega vzpona, kjer je danes normalen dostop, je bilo pozneje opravljenih več različnih vzponov, ki pa so pravzaprav le variante prvega vzpona. Vsi vzponi-variante se najkasneje na višini 7100 metrov (tako piše tudi Messner) priključijo smeri prvopristopnikov. Jugovzhodna stena te gore je tudi preplezana. V tej steni so leta 1984

plezali naši alpinisti in obrnili na višini 7600 metrov.

Mi smo izbrali za cilj 1800 metrov visoko zahodno steno, ki še ni bila preplezana in ostaja še vedno taka, kajti zaradi spleta okoliščin med pripravami smo potem plezali severno steno.

PRIPRAVE

KOTG je na ustaljen način z razpisom zbrala kandidate za vodjo in člane odprave. Potem ko sem bil izbran za vodjo, sem pripravil program in predračun ter med kandidati izbral sedem alpinistov. KOTG je seznam potrdila, pozneje pa spremenila in dopolnila.

Odpravo smo sestavljali: Blaž Jereb, 28, Lesce; Viki Grošelj, 36, Ljubljana; Rado Nadvešnik, 23, Tirosek (Gornji Grad); Marko Prezelj, 23, Kamnik; Jože Rozman, 33, Lom pod Storžičem; Iztok Tomazin, 28, Križe, zdravnik odprave; Tone Škarja, 51, Mengeš, pridružen član; in Roman Robas, 46, Medvode, vodja odprave. V odpravo sta bila izbrana tudi Lado Vidmar in Tomo Česen, ki pa sta udeležbo pozneje odpovedala.

Izbral sem po mojem mnenju najboljšo možno kombinacijo alpinistov. Odločil sem se za ekipo mladih (v mlade na-

Na koncu ledenika Palung se je počasi odpiral pogled na »slovensko« steno

sploh verjamem), dopolnjeno z alpinisti s himalajskimi izkušnjami. Na začetku smo se pripravljali za plezanje zahodne stene, zanimive, težavne, kombinirane in tudi nevarne stene. Med pripravami sem dobil pismo Toma Česna s predlogom, da bi v steni poskusil solo vzpon. Šokanten, pa kljub temu sprejemljiv predlog! S tem so se priprave spremenile, pravzaprav dopolnile: vedeli smo, da ima Čo Oju še eno nepreplezano steno, se verno.

Obe steni sta bili za nas neznanki. Nekaj podatkov in fotografij smo zbrali in na podlagi teh slik in himalajskih izkušenj načrtovali vzpona. Sklepali smo, da je severna stena primernejša za odpravarski vzpon, zahodna pa za solo vzpon. Ta kombinacija se mi je zdela posrečena. Odprava bi odpotovala v Nepal in na Kitajsko, v Tibet, do ledenika Gyabrang, kjer bi se razdelili: sedmerica bi odšla pod severno steno, Tomo Česen in Tone Škarja, ki bi z ledenika Gyabrang spremljal Česnov vzpon, pa pod zahodno steno.

Da ta kombinacija ni bila dokončna, je poskrbel Tomo, ki je tik pred nameravnim odhodom odprave odpovedal udeležbo, češ da je zahodna stena že preplezana. Ne vem, od kod je zvedel to novico, kajti zahodna stena Čo Oja še danes ni preplezana. To je bila vsekakor neresnost, ki je zmotila vse člane odprave. Odhod odprave je bil preblizu, tudi težav materialne (beri: denarne) narave je bilo preveč, da bi spet spreminjali priprave in cilj, zato smo se odločili za severno steno.

Priprave odprave so vse do odhoda odprave na K2, ki je odšla na pot konec maja 88, potekale v senci te odprave, predvsem na področju zbiranja sredstev. Pri tem delu sem napravil veliko napako: verjel sem, da bo končno le zaživel Alešev sklad. Vseeno smo zbrali približno dve tretjini sredstev, ki smo jih za odpravo predvideli v aprilu. Zagodla pa nam jo je brezglava inflacija, ki je razvrednotila opravljeno delo. Večina tistih delovnih organizacij, ki naj bi napolnile naš sklad, so našle izgovore. Razgovorov brez učinkov je bilo ogromno in preveč. Pred očmi se mi vrtila slika, ki jo k sreči počasi le odriva spomin na Čo Oju: Tone Škarja se v pisarni PZS z obrema rokama drži za glavo, ko obupan in zelen odloži slušalko. Pogovarjal se je z direktorjem velike DO, zadnjim upanjem, a ga je zavrnil.

Zaradi neplačane obveznosti kitajski planinski organizaciji (CMA) smo odhod odprave prestavljali. Najprej smo nameravali odpotovati že konec avgusta, potem sredi septembra in koncem septembra. Vse skupaj je povzročalo napetost med člani. Vmes so potovali teleksi iz Ljubljane v Peking in obratno. V Pekingu se je trudil naš veleposlanik Zvone Dragan, da Ki-

tajci niso odpovedali naše prve in tudi zato pomembne odprave v Tibet.

Ko še nismo bili povsem prepričani, da nam bo uspelo zbrati dovolj sredstev, je 21. oktobra odpotoval v Katmandu Viki Grošelj, da pripravi vso opremo, ki jo hranimo tam in da se odprava, če mu bo sledila, ne bo zamujala in izgubljala časa. 5. oktobra je odpotovala iz Ljubljane glavnina odprave, Tone Škarja pa je poletel za nami 12. oktobra.

Ko smo se v Katmanduju zbrali vsi razen Toneta, smo v nekaj dneh uredili vse formalnosti, pripravili opremo in hrano in dočakali teleks, da je obveznost Kitajcem poravnana. Dobili smo kitajske vize.

V Katmanduju so se nam pridružili trije Nepalci: sirdar Pemba Nurbu Šerpa, kuhar Nirkaji Tamang in kuhinjski pomočnik Arjun Tamang. Potrebovali smo jih za pomoč pri nabavi hrane, organizaciji transporta in delo v bazi. Z njihovim delom smo bili izredno zadovoljni.

OPREMA, HRANA IN OSTALO

Odprava je računala predvsem z opremo, ki jo imamo v Katmanduju. Vso osebno opremo smo prispevali člani odprave sami. Kline in vponke, ki smo jih potrebovali v

namesto komentarja ROŽE OB POTI

Stol: vsako leto se srečujemo ob tvojem vznožju. Kmalu se bomo spet podali na to pot, ki so nam jo markirali naši rodoljubi v težkih časih naše zgodovine. Lansko leto si nas sprejel že bolj po pomladansko, ker naravi pač ni mogoče zapovedovati. Zato naj opozorim ljubitelje narave, naj to sončno stran Alp ohranijo tako, kakršno so nam zapustili v stoletjih predniki.

K temu pisanju so me spodbudili nekateri udeleženci lanskoletnega pohoda na Stol, ki se niso mogli premagati, da ne bi vzeli s seboj domov cvetov teloha, ki ga je sonce zaradi mile zime na skopnelih pobočjih zvalilo k rasti. Flora je v gospodarsko razvitih državah nekaj svetega, pa tudi zavest do (vsaj nekda) že močno uničene narave je drugačna. Za obstanek ali ponovno naselitev nekaterih vrst rastlin vlagajo marsikje veliko denarja. Ali se mi na napakah drugih res ne moremo ničesar naučiti? Bomo svojim potomcem lahko samo na slikah kazali, kakšen je bil teloh in kje so bila njegova rastišča?

steni, so prispevali člani odprave in njihovi odseki. Ključni del opreme, čevlje, je odprava nabavila samo za tiste člane, ki po lastnih izjavah niso imeli primernih. Vrvi za pritrditev v steno smo pripeljali iz Ljubljane, nekaj pa smo jih kupili v Katmanduju. Za zveze smo uporabljali postaje Iskra-Iret. Kisika za vzpone nismo uporabljali; v bazi smo imeli le štiri komplete za primere resnih bolezni, npr. pljučnice.

Višinsko hrano, vitaminske in mineralne napitke smo pripeljali iz Ljubljane. Vso drugo hrano smo kupili v Katmanduju. Meso, 3 koze, smo kupili od pastirjev pod bazo.

Izredno iznajdljivi kuhar in vsa trojica Nepalcev se je resnično vseskozi trudila, da je bilo hrane vedno dovolj, da je bila okusna in raznovrstna. V bazi je bilo vedno vsega dovolj, tudi po taborih na gori ni bilo težav s hrano. Pravzaprav je bil vzrok za pomanjkljivo prehrano v višjih taborih enak kot vedno: v višinah je težko kuhati, mraz je, redek zrak, kuha se bistveno počasneje, plin nima takega učinka kot v dolini. V bazi smo za kuhanje uporabljali bencin (100l) in butan (4 jeklenke po 10 kg).

Zdravnik odprave je v Ljubljani glede na

izbrani cilj in dogovor pripravil zdravila in opremo. Pokazalo se je, da so na odpravi poleg zdravil in opreme za možne resne posege zaradi poškodb predvsem bistveno pomembna zdravila proti prehladom in glavobolom, mazila za zaščito kože in za zaščito pred mrazom in leki proti prebavnim težavam, ki jih običajno povzročajo sprememba podnebja in prehrane, skratka, sprememba načina življenja. Pomembno je, da teh zdravil ne zmanjka. V prvih dneh bivanja v bazi in nad njo nas je vse, ene bolj, druge manj, mučila nepopolna aklimatizacija in spremljajoče težave, kajti v nekaj dneh smo se iz Katmanduja (1200 m) vzpeli v bazo na višino 5350 m. Kljub izrednemu mrazu med plezanjem stene ni imel noben član kakšne resne bolezni ali poškodbe, ki bi bistveno vplivala na načrt vzpona odprave. To je bilo pomembno, kajti zdravnik po sestopu z vrha ni bil več sposoben vzponov v višje tabore.

POT DO BAZE

11. oktobra je odpotovala iz Katmanduja šesterica članov odprave in trije Nepalci do nepalsko kitajske meje. Vse tovore je odpeljal kamion. Naslednji dan sem se jim pridružil tudi jaz. Z Nepalci, ki jih imenujemo kar šerpe, smo organizirali prenos tovorov v kitajski obmejni kraj Zangmu (1900 m) in naslednji dan še višje do ceste, kjer so na nas in tovore čakali kitajski avtomobili.

12. oktobra zvečer smo se v Zangmuju prvič srečali z zveznim oficirjem Wanja Lajem in prevajalcem Chu Changyoungom. Zvezni oficir je po rodu Tibetanec, prevajalec pa Kitajec. Za red in sporazumevanje je bilo poskrbljeno.

13. oktobra smo zapustili Zangmu in se odpeljali prek visoke tibetanske planote skozi naselje Nyalam do Tingrija (4342 m). Prenočili smo v hotelu (stari vojašnici) in občutili pomanjkljivosti kitajske kuhinje.

14. oktobra smo zapustili transtibetansko makadamsko cesto, zavili desno pod vznožje naše gore, se vozili še 30 km po zapuščenih cestih in včasih tudi po brezpotju Tibeta in dospeli do zapuščene kitajske utrdbe Gyabrang (4700 m). Med potjo smo se z vodnikom jakov dogovorili za prenos tovorov do baze, na ledenik Palung.

Naslednji dan smo čakali jake in dan izkoristili za vzpon po levi moreni ledenika Gyabrang do višine 5100 m. Viki, Jože in Rado so z opremo za spanje prečili ledenik na njegovo desno stran do višine 5200 m in tam prespali, mi pa smo se vrnili v Gyabrang.

16. oktobra so po dogovoru prišli vodniki jakov z jaki. Postopek priprave jakov za nošnjo je bil dolgotrajen, natovar-

Od Valvasorjevega doma sem se lani vračal bolj med zadnjimi. Zanimalo me je, kakšna pot bo ostala za nami. Res je: nikjer ni bilo videti nobene tiste dni odvržene steklenice ali vrečke, papirja ali plastike, razen na začetku naselja, česar pa ni mogoče pripisati pohodnikom. To je prav lep dokaz, kako znamo ohranjati čiste poti.

Ne morem pa opisati, kaj sem začutil, ko sem na poti našel izgubljene cvetove teloha. Človek, zakaj si tako neusmiljen do narave? Kaj ti pomenijo ti cvetovi, ki jih izgubljaš na poti ali ki ti bodo oveneli, še preden jih prineseš do doma? In kaj ti pomenijo tisti šopki nežnega zgodnjepomladanskega cvetja za vetrno šipo v avtu, ko pa boš vključil gretje, brž ko boš odpeljal izpod gorá, tako da bodo cvetovi omagali?

Kdor hodi po gorah, bi sicer moral vedeti, kako naj se obnaša v svetu, ki ni čisto njegov. Toda ker marsikdo na bon-ton v hribih pozabi, naj bi ga opozorili z opozorilnimi tablami, ki naj bi stale ob najbolj obiskanih gorskih poteh. Kdaj pozneje, ko bi bili vsi hribovci pri nas »ta pravi«, bi jih lahko odstranili.

Toda kot kaže, žal, ta čas še dolgo ne bo prišel.

Franc Pelc

janje tovorov na živali se je večkrat ponovilo, a končno je kolona le krenila. Zvezni oficir in prevajalec sta ostala v Gyabrangu.

Zaradi poznega odhoda nam ni uspelo v enem dnevu prehoditi dolge poti do ledenika Palung: vodniki jakov so zahtevali postanek. Izgovorov so imeli več, najučinkovitejši pa je bil, da se morajo živali napiti, ker višje ni vode ali pa je zmrznjena.

Viki je ta dan sam iskal prehode po ledeniku Palung do prostora, kjer naj bi bil tabor ena, pozneje pa se je izkazalo, da je bolje, če imamo tam depo, tabor ena pa nižje in bližje bazi.

Naslednji dan se je ves navdušen vrnil k nam in pripovedoval zgodbo o srečanju z dvem Japoncema, ki sta raziskovala pot pod severno steno Čo-Oja. Obžalovala sta, da imamo mi še višje cilje. Povedal jima je, da smo prišli raziskat in preplezat to steno. Presenečena sta bila, vseeno pa sta nam zaželela srečo. Srečo, ki jo vsi želimo, iščemo, čakamo nanjo in potrebujemo. Največkrat jo najdemo, če smo dovolj vztrajni in delavni, kajti velikokrat je skrita prav v delu.

17. oktobra se je zgodba z natovarjanjem jakov ponovila. Iztok je ob desetih sam s šotorčkom odšel po poti, ki jo je prejšnji dan prehodil Viki. Preveč je bil neučakan, da bi ostal z nami: z dolgimi koraki bi najraje kar naravnost na vrh.

Kolona jekov je krenila in se ustavila na moreni ledenika Palung 5350 m visoko. Čo Oju je že nekaj dni nad nami kot oltar, da komaj upam pogledati navzgor. Vabi in opozarja, tolažim sebe in prijatelje: ne prehitovati, nevarno je, visoko je, marsikaj moramo še postoriti, preden se bomo prek stene spogledovali z vrhom. Postavimo bazo: tri velike šotore za kuhinjo, šerpe in za jedilnico, in dva manjša za nas, tretjega pa, ko se nam je pridružil še Tone.

18. oktobra nas je več otovorjenih odšlo navzgor po ledeniku Palung. Prespali smo na višini 5950 metrov in se eni naslednji dan vrnili v bazo, drugi pa so raziskovali pot do pod stene. Kljub težavam zaradi višine, ki so se poznale v koraku vsakogar, nas ni minilo navdušenje in resna skrb, ko se nam je v vsej mogočnosti predstavila severna stena Čo Oja, hladna in visoka. Smeri vzpona sploh ni bilo težko določiti: povsem naravno naravnost na vrh. Cilj je bil zdaj jasen: enkratna stena, težja, kot smo pričakovali, in lažja, kot bi lahko bila. Ker ni bilo druge poti, smo se vsi osredotočili v to steno. Sledili so predlogi za vzpon in padla je pripomba: čimprej eden na vrh; kdorkoli bo, smo to vsi.

Za prenos opreme in hrane v tabor ena sem se dogovoril s Tibetanci — vodniki

jakov. Dva dni so ostali z nami v bazi in nam pomagali, seveda za plačilo. Kar vzljubil sem jih; spominjali in opominjali so na življenje z naravo in od narave.

21. oktobra smo na ledeniku Palung 5850 metrov visoko postavili tabor ena, dva šotorčka, Anapurno in Mt. Cook, dva različna tipa šotorov, ki smo jih uporabljali za višinske tabore.

22. oktobra smo v krajni počti pod steno 6200 metrov visoko postavili tabor dva — en šotor Mt. Cook. Stal je na razpoki, zato smo malo nižje skopali snežno luknjo. Nad dvojko pa se je začelo pravo plezanje.

23. oktobra, ko je Viki v enem od prejšnjih dni že napel vrv čez krajno poč, sta napejala vrvi v steni Iztok in Marko; delo sta nadaljevala še naslednji dan in priplezala 7700 metrov visoko.

Naslednji vzponi so bili težji. Najprej je bilo treba splezati spodnji del stene, ki je bil že opremljen z vrvmi, in nato napejati vrvi. Radu in Blažu je uspelo napepeti 100 metrov, prinesla pa sta tudi več novih kolutov vrvi. Sledila sta jima Viki in Jože in končno je uspelo Marku preplezati ključni del stene, strmo prečko v ledu, skalah in sipkem snegu, strm kuloar, napel je vrvi — in z Iztokom sta imela odprto pot do trojke. Ko sem pozneje plezal ta del stene, sem občudoval Marka kot viteza, ki se ne boji sulice pred svojim obrazom.

30. oktobra smo postavili trojko na višini 7200 metrov ob nevarnem visečem seraku.

VZPONI NA VRH

31. oktobra sta bila v steni že Rado in Blaž. Utrujenost je zadržala Iztoka in Marka, da nista poskusila plezati na vrh. Toda tedaj bi Iztok in Marko že morala napraviti prostor Radu in Blažu: morala bi navzgor ali navzdol. Vem, da je po tolikšnem naporu težko sestopiti, toda prijateljstvo in tovarištvo ima tudi svojo ceno. Iztok in Marko sta tako ostala v trojki, Rado in Blaž pa sta postavila še en šotor in oba prespala v eni spalni vreči.

Tudi 1. novembra Iztok in Marko nista odšla navsezgodaj proti vrhu, kot je bilo dogovorjeno. Toda dogovor je bil: navzgor je treba prenesti opremo za štirico in jo postaviti — ali pa sestopiti. Popoldne so Blaž, Rado in Marko sestopili, Iztok pa se je odločil, da naslednji dan sam poskusi iti na vrh ali pa sestopi. Veliko, morda preveliko breme je prevzel nase, kar mu glede na splet okoliščin ne bi bilo treba. A kaj se ve, kje in kaj je takrat odgovornost in soodgovornost. V trenutkih moči ali slabosti človek pozabi na okolico.

2. novembra vso noč nisem spal. Razžirale so me misli, kaj se dogaja v trojki.

✓ Izgubljeni v veselju — ali pod severno steno Čo Oja

S prvim svitom pa sem se v hladnem jutru že vzpenjal po ledeniku proti depou. Z daljnogledom sem iskal po steni in ko je svetloba obsijala vrhnji del stene nad trojko, sem zagledal na strmih vesinah Iztoka, ki se je vzpenjal. Novica se je hitro širila po taborih; veseli smo bili, upali smo. Ob dogovorjenih urah se je Iztok javljal v bazi in vsi smo se skušali vključiti v pogovor. Ob 13.30 je Iztok izplezal na rob stene. Oddahnil sem si, a že naslednji trenutek sem razmišljal o njegovem sestopu. Bo zmogel?

Medtem sta se Viki in Jože vzpenjala proti trojki.

Iztok se je več kot dve uri zadržal na vrhu. Pogovarjal sem se z bazo, ugibali smo, končno se je le prikazal na robu stene. Slišal sem njegov glas: odločil se je za sestop po Tichyjevi smeri. Tone in Pemba sta ob šestih zvečer krenila Iztoku naproti; ob dveh ponoči so se sešli na višini 6000 metrov in potem do jutra sestopali v našo bazo. Ko sem zvedel še to novico, sem se zadovoljno oddahnil in že razmišljal o Vikijevem in Jožetovem vzponu.

3. novembra se je Iztok vrnil v bazo, Viki in Jože pa sta ta dan postavila štirico na višini 7550 metrov na seraku tik nad močnim prepadom. Dobro sta se počutila.

4. novembra je slabo vreme Vikija in Jožeta zadržalo v štiriki, dan pozneje pa sta izplezala izstopno varianto na vrh. Viki je

bil na vrhu ob enih popoldne in je potem sestopil v dvojko, Jože pa je bil na vrhu ob petih popoldne in je sestopil do štirke. Naslednji dan sta sestopila v enko.

7. novembra sta Marko in Rado preplezala steno od dvojke do štirice, 8. novembra pa sta zgodaj začela in opoldne priplezala na vrh po direktni smeri. Sestopila sta po izstopni varianti do dvojke in nato Rado še do enojke.

9. novembra sva naposled Blaž in jaz po izstopni varianti splezala na vrh in sestopila v dvojko.

Med sestopom sva z Blažem spraznila štirico in trojko ter delno tudi dvojko. Z našim sestopom se je pravzaprav začel dokončni umik z gore.

Tone, ki je iz baze, enke in ledeniške krnice pod steno spremljal naše početje v steni in na vrhu, je skupaj z Jožetom in Markom zaključil delo na gori. Pomagali so šerpe in Tibetanci.

14. novembra smo zapustili bazo.

* * *

Splezali smo severno steno Čo Oja. Domov smo se vrnili s celo vrsto koristnih spoznanj in izkušenj. Družbi smo napravili nekaj dolga, upam pa, da z njim ne bomo ostali sami.

Planinski vestnik ostaja zvest tradicijam slovenstva. Ostanite tudi vi tradicionalno zvesti bralci in propagatorji najstarejšega mesečnika na Slovenskem s skoraj stoletno tradicijo!